

TEMA. ANÁLISE SINTÁCTICA

1. TIPOS DE UNIDADES.

A **SINTAXE** encárgase do **estudo das unidades** que existen nunha lingua, da **relación que se establece entre elas** e da **función que cada unha desempeña**.

A lingua é unha estrutura artellada por unha **serie de unidades menores** que se van integrando noutras unidades maiores.

MORFEMAS > PALABRAS > FRASES > CLÁUSULAS.

Así distinguimos:

MORFEMAS:

- Lexemas.
- Morfemas flexivos.
- Morfemas alterativos.
- Morfemas derivativos.

PALABRAS:

- Determinantes.
- Substantivos.
- Adxectivos.
- Verbos.
- Preposicións.
- Etc.

🔗 FRASES:

- Fr. nom.
- Fr. subst.
- Fr. adx.
- Fr. vbal.
- Fr.adv.
- Fr.prep.

🔗 CLÁUSULAS:

- Cláusulas simples.
- Cláusulas compuestas.
 - Xustapostas.
 - Coordinadas.
 - Copulativas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Distributivas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Disxuntivas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Explicativas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Bipolares:
 - Causais: EFECTO + (NEXO) CAUSA.
 - Condicionais: (NEXO) CONDICIONANTE + CONDICIONADO.
 - Concesivas: (NEXO) ANTÍTESIS + TESIS.
 - Consecutivas: ANTECEDENTE + (NEXO) CONSECUENTE.
 - Comparativas: COMPARANDO / 1º TERMO DA COMPARACIÓN + (NEXO) COMPARADO / 2º TERMO DA COMPARACIÓN.
 - Adversativas: TESIS + (NEXO) ANTÍTESIS.

- Cláusulas complexas.

- Subordinadas adxectivas.
- Subordinadas substantivas.
- Subordinadas adverbiais
 - Propias.
 - Impropias = Finais.

2. FUNCIONES SINTÁCTICAS.

2.1. Suxeito = SUX

🔗 **Elemento que realiza ou padece a acción do verbo** (“O ladrón matou o policía” , “O policía foi asasinado polo ladrón”). Tamén se pode identificar con **aquilo ao que se alude** (“O café con leite gústame moito”).

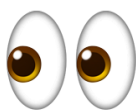
🔗 Preguntas:

- **Quen?** => Se é persoa.
- **Que?** => Se non é persoa.

🔗 Substitución por pronomes:

- Eu, ti, el, ela, nós, vós, eles, elas, vostede, vostedes => se é persoa.
- Isto, iso, aquilo (ou calquera outro demostrativo) => se non é persoa.

🔗 **Concordancia SUX e PDO:** o SUX concorda sempre en número co verbo.

Podemos probar a **mudar o número do verbo**. Se está en singular poñémolo en plural, e viceversa. Se o que cremos que é SUX. muda entón é.

O SUX NUNCA leva preposición (agás “ata” e “entre”)

Miña nai rompeu o cóbado.

Quen rompeu o cóbado?

(Ela)

Miña nai **(e alguén máis)** romperon o cóbado.

2.2. Predicado = PDO

🔗 Ten **función nuclear**, e é o elemento indispensable para que unha cláusula exista.

- É **PDO NOM** cando hai ATRIB.
- É **PDO VBAL** cando non o hai.

2.3. Complemento Directo = C.D./O.D.

🔗 Indica sobre quen o que cousa recae a acción.

🔗 **Preguntas:**

- **Que?** Se non é persoa.
- **A quen?** Se é persoa.

🔗 **Substitución por pronomes:**

- Me, te, **o/a/lo/la/no/na**, nos, vos, **os/as/los/las/nos/nas**.

Marcos rompeu a fiestra de Pepe.

Que rompeu?

Rompeuna

🔗 Cambio a pasiva:

- SUX > PDO > C.D.

Marcos *rompeu* a fiestra de Pepe.
A fiestra de Pepe > foi rota > por Marcos.

- SUX.PAC. > PDO > C.AX.

2.4. Complemento Indirecto = C.I. / O.I.

🔗 Indica o **destinatario ou beneficiario da acción verbal**.

🔗 Pregunta:

- A quen? e para quen?

🔗 Substitución por pronomes:

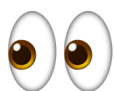
- Me, che, lle, nos, vos, lles.

Xan regoulle un reloxo a María.

A quen llo regou?

C.I.

C.I.

É frecuente o uso de 2 C.I., un mediante **pronome** e outro mediante **fr. prep.**

2.5. Atributo = ATRIB.

🔗 Aparece só con **verbos atributivos**: ser, estar, parecer, semellar.

🔗 Pregunta:

- Que? Como?

👉 Substitución por pronomes:

- **O/LO/NO.**

María está moi feliz.

Como/que está María?

ATRIB.

Estao.

Pode ser fr.prep. cando semanticamente equivale a un adxectivo.

Ex.: “Son de Galicia”

–

“Son galego”

2.6. Complemento Circunstancial de Modo = C.C.M.

👉 **Pregunta:** como?

2.7. Complemento Predicativo = C.PVO.

👉 **Pregunta:** como?

COMO DISTINGUIR C.C.M. / C.PVO. / ATRIB.

- Se vai con **ser, estar, parecer, semellar** é **ATRIB.**

A pequena está cansa.

ATRIB.

- Se ao **cambiar** a cláusula **de número NON** varía é **C.C.M.**

*A pequena anda rápido. As pequenas andan **rápido**.*

C.C.M.

- Se ao **cambiar** a cláusula **de número SI** varía é **C.PVO.**

*A pequena anda cansa. As pequenas andan *cansas*.*

C.PVO.

2.8. Complemento Circunstancial de Lugar = C.C.L.

 Pregunta: Onde? e derivados...

Namóramonos diante da muralla de Lugo.

Onde nos namoramos?

C.C.L.

En que lugar nos namoramos?

2.9. Complemento Circunstancial de Tempo = C.C.T.

 Pregunta: Cando? e derivados...

Chegou a casa ás doce.

Cando chegou?

C.C.T.

A que hora chegou?

2.10. Complemento Circunstancial de Compaña = C.C.COMP.

 Pregunta: Con quen?

Fun ao cine con Ana.

Con quen fun ao cine?

C.C.COMP.

2.11. Complemento Circunstancial de Cantidade = C.C.CANT.

 Pregunta: Canto? e derivados...

Paguei 5 euros polo libro.

Canto pagaches?

C.C.CANT.

2.12. Complemento Circunstancial de Instrumento = CCI

 Pregunta: con que?

Corteime cunha navalla.

Con que me cortei?

C.C.INST.

2.13. Complemento Circunstancial de Finalidade = C.C.FINAL

🔗 **Pregunta?** Para que?

Estudades para aprobar.

Para que estudades?

C.C.FINAL

2.14. Complemento Circunstancial de Causa = C.C.CAUSA

🔗 Pregunta: por que? e derivados...

Non vou ao cine porque estou castigada.

Por que non vas ao cine?

C.C.CAUSA

Ás veces, podemos preguntar “por quen”?

Fareino por ti.

Por quen o farei?

2.15. Suplemento ou Complemento de Réxime = SUP. ou C.RÉX.

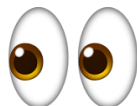
🔗 **Pregunta:** prep. + que?

Decateime da verdade.

De que me decatei?

SUP.

- As principais preposicións son **A, DE, EN**.

Non se debe confundir:

C.C.INST. = *Remove o caldo coa culler.* // SUP. = *Concordo coa túa teoría.*

C.C.CAUSA = *Fágoo porque quero.* // SUP. = *Paguei 5 euros polo libro.*

2.16. Complemento Axente = C.AX.

🦋 Só aparece con **PASIVA**.

🦋 **Pregunta: por quen?**

O ladrón foi detido pola policía.

Por quen foi detido?

C.AX.

Se preguntamos “por quen?” e non é vai cunha pasiva é C.C.CAUSA.

Fareino por ti.

Por quen o farei?

C.C.CAUSA

3. MODUS, DICTUM e PERSONALIDADE ORACIONAL.

3.1. MODUS oracional ou modalidade do PDO.

Entendemos por **MODUS** a **actitude subxectiva do faltante ante o enunciado**, é dicir, en relación ao estado de cousas expresado polo verbo. Diferenciamos:

🦋 **Enunciativas:** expón unha información. Pode ser **afirmativa** ou **negativa**.

Non quere saber nada do tema.

🦋 **Imperativas ou exhortativas:** expresa unha orde, mandato ou prohibición.

Non fagades nada en contra do establecido.

🦋 **Desiderativas:** expresa un desexo.

Encantaríame un bo café.

🦋 **Dubitativas:** expresan dúbida ou probabilidade.

Quizais chegue tarde.

🦋 **Exclamativas:** expresa sentimentos e empréganse as **exclamacións**.

Que boa idea tiveches!

🔗 **Interrogativas:** faise unha pregunta.

- Directa: Que queres tomar algo?
- Indirecta: Dime que che apetece tomar.

3.2. DICTUM ou estrutura do PDO.

Entendemos por **DICTUM** o contido representativo, o que se di na oración.

🔗 **Pasivas:**

- **Pasiva:**

Os raios eran vistos desde a praia.

- **Pasiva reflexa:**

- **Tipo especial de pasiva** con significado pasivo.
- Véndese viño da zona.

🔗 **Activas:** Hoxe vou de festa.

- **Atributivas ou predicativas:** con **ATRIB:** *Iago é o meu afillado.*

ATRIB.

- **Predicativas:**

- Transitivas: *Atopei a Pepe no souto.*

C.D.

- Intransitivas: Encántame o café con leite.

- Reflexivas:

- Transitivas: con pronome reflexivo en función de C.D.

Onte laveime no río.

C.D.

▪ Recíprocas:

- Transitivas: con pronome reflexivo en función de C.D.

Vós odiádesvos desde sempre.

C.D.

3.3. Personalidade ou impersonalidade oracional.

As cláusulas pódense clasificar en:

🔗 **PERSOAIS:**

- **SUX explícito ou expreso:** presente na cláusula ou oración.
- **SUX elíptico ou omitido:** non está presente pero sobreenténdese.

🔗 **IMPERSOAIS:**

- Con **verbos unipersoais** que expresan **fenómenos meteorolóxicos**.

Choveu toda a noite.

- Cos **verbos facer** (referido a tempo cronolóxico), **haber, ser, ir en P3**.

Vai frío hoxe.

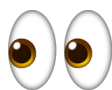
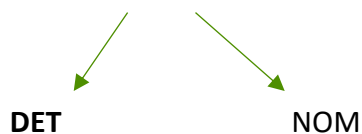
Hai 5 anos que o coñezo.

- Con **verbos en P3 precedidos do pronome se** como marca de impersonalidade.

Vívese ben en Galicia.

4. TIPOS DE FRASES.

4.1. Fr.nom.

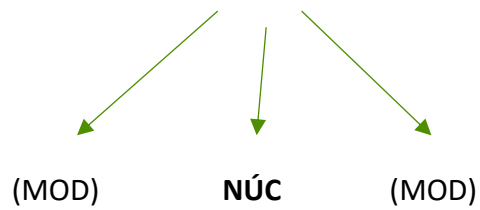

A **NOM** pode ser un **NÚC.** (se só é unha palabra) ou unha frase (se está formada por máis dun elemento).

Determinantes:

- **Artigos determinados:** o/a/os/as.
- **Artigos indeterminados:** un/unha/uns/unhas.
- **Demostrativos:** este/a/es/as; ese/a/es/as; aquel/a/es/as.
- **Posesivos:** meu/s, miña/s, teu/s, túa/s, seu/s, súa/s, noso/a/os/as, voso/a/os/as, seu/s, súa/s.
- **Indefinidos:** algún/s, algunha/s, ningún/s, ningunha/s, outro/a/os/as, todo/a/os/as, cada, tal/es, certo/a/os/as, demasiado/a/os/as, moito/a/os/as, pouco/a/os/as, ...
- **Numerais:** 1, dous, primeiro, 10º, triplo, medio, sexto, ...
- **Exclamativos:** que, canto/a/os/as.
- **Interrogativos:** que, canto/a/os/as.
- **Relativos:** cuxo/a/os/as.

4.2. Fr.subst.

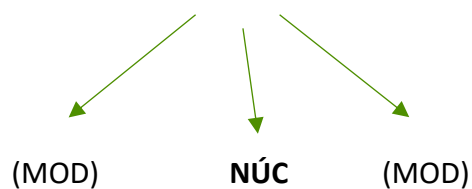
O **NÚC** pode ser un **substantivo** ou calquera outra **palabra que funcione como tal** (pronome, verbo substantivado, adxectivo substantivado, etc.).

MOD. = adxectivos, adverbios, complementos preposicionais, etc.

Pode ir antes ou despois do NÚC.

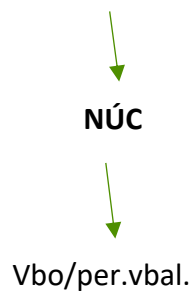
4.3. Fr.adx.

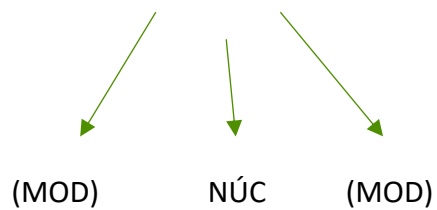
MOD. = adxectivos, adverbios, complementos preposicionais, etc.

Pode ir antes ou despois do NÚC.

4.4. Fr.vbal.

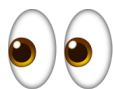
4.5. Fr. adv.

MOD. = adverbios, complementos preposicionais, etc.

Pode ir antes ou despois do NÚC.

4.6. Fr. prep.

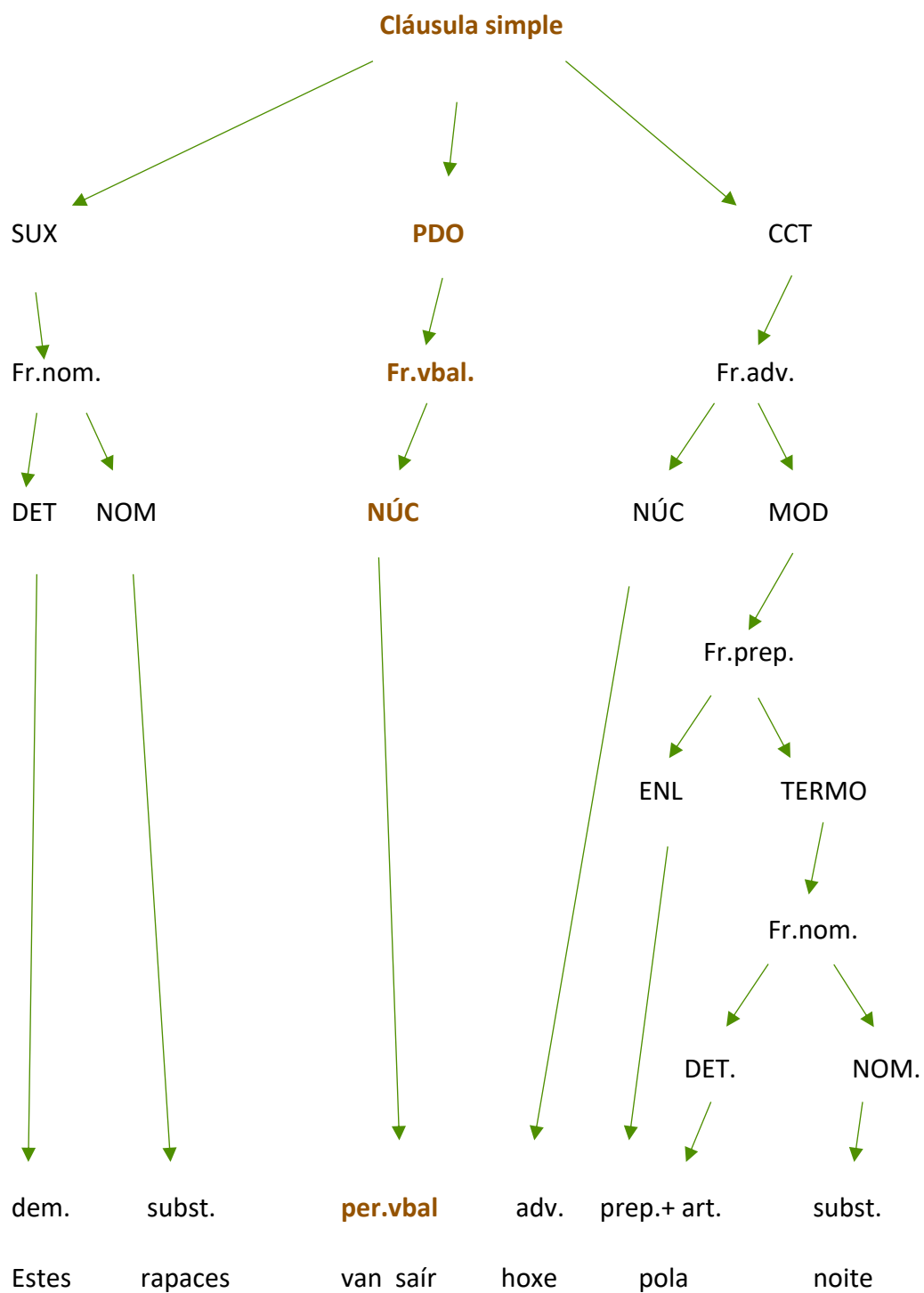
O **TERMO** pode ser un **unha palabra** ou unha

frase (se está **formada por máis dun elemento**).

5. TIPOS DE CLÁUSULAS.

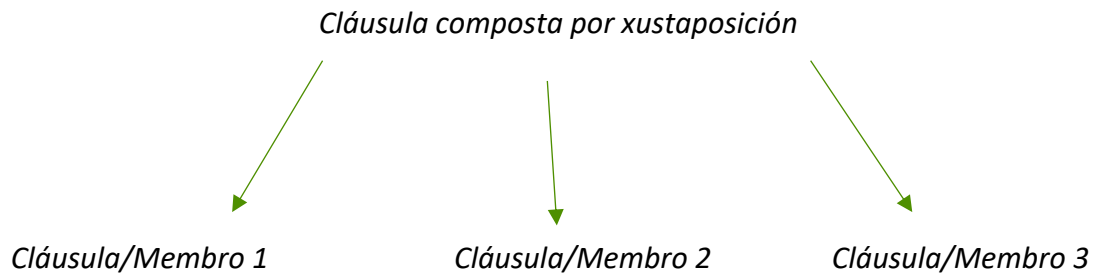
5.1. Cláusulas simples:

Están **constituídas por un só verbo** e as **funcións clausais** son **desempeñadas por frases**.

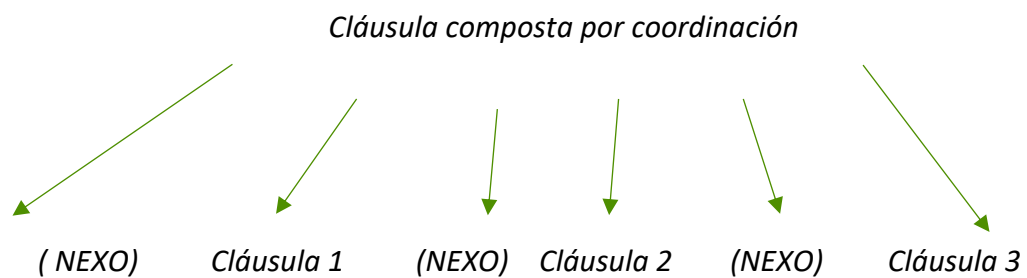
5.2. Cláusulas compuestas:

Xustapostas:

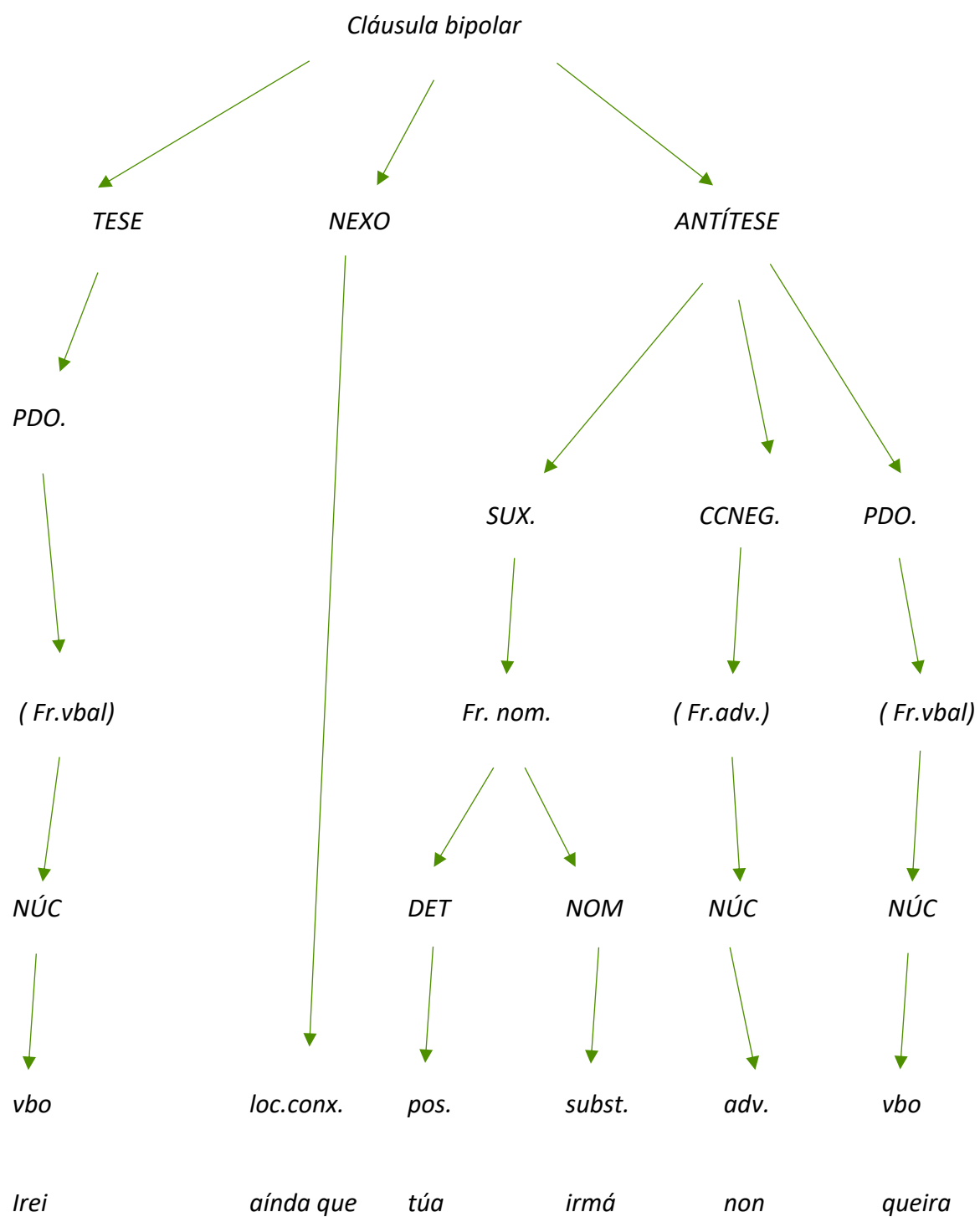
Coordinadas:

- Copulativas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - E, nin.
- Distributivas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Ora...ora, quer...quer, ou...ou, sexa...sexa.
- Disxuntivas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - Ou.
- Explicativas: CL1 + CL2 (+ CL3 + CL4 + ...)
 - É dicir, isto é, ou sexa.

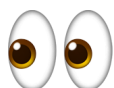
Bipolares:

- Causais: EFECTO + (NEXO) CAUSA.
 - Porque, dado que, por causa de que, posto que, xa que, ...
- Condicionais: (NEXO) CONDICIONANTE + CONDICIONADO.
 - Se, en caso de que, con tal de que, sempre que, ...
- Concesivas: (NEXO) ANTÍTESE + TESE.
 - Aínda que, por moito que, por máis que, a pesar de que,...
- Consecutivas: ANTECEDENTE + (NEXO) CONSECUENTE.
 - Polo tanto, así pois, conque, daquela, logo, entón, daquela,
tan(to) ... que,
- Comparativas: COMPARANDO / 1º TERMO DA COMPARACIÓN +
(NEXO) COMPARADO / 2º TERMO DA COMPARACIÓN.
 - Que.
- Adversativas: TESE + (NEXO) ANTÍTESE.
 - Pero, mais, non obstante, porén, senón que, así e todo, ...

5.3. Cláusulas complexas.

Hai varias diferenzas importantes entre as **sub. substantivas e adverbiais**, por unha banda, e as **sub. adxectivas**, por outra.

As **sub. substantivas e adverbiais** desempeñan **1 func. sint.** na cláusula principal.

A func. sint. **comeza e remata coa subordinada**. É sub.adverbial se desempeña a función de C.C.; é sub. substantiva se funciona como SUX, CD, CI, SUP, ATRIB, CAX, CPVO.

As **sub. adxectivas** forman parte dunha función sintáctica, xunto con elementos que non forman parte da subordinada. **Parten sempre dun MOD.**

Para non confundirse, o primeiro que debes facer é **identificar as funcións** do verbo principal, **DELIMITAR**.

Lembre que **debes partir do verbo principal** e que:

- ➡ **Un infinitivo, xerundio ou participio nunca serán verbos principais.**
- ➡ **O verbo que apareza despois do nexo** (sen ter por que ir inmediatamente despois) **nunca é o verbo principal**, e en caso de ir os dous despois será verbo principal o que se atope máis afastado.

- Vou á universidade que está en Lugo. Adx. Forma parte do CCL pero non é todo.

PDO CCL

- Lembrade **que María irá convosco ao cine**. Subst.: comeza e acaba, e é CD.

PDO CD

- O rapaz **que está atrás** é Manuel. Adx. Forma parte do ATRIB pero non é todo.

ATRIB PDO SUX

- O ano **cando nacín** choveu sen parar. Adx. Forma parte do CCT pero non é todo.

CCT PDO CCM

- Os apuntamentos **que tendes diante** axudaranvos. Adx. Parte do pero non é todo.

SUX. PDO +CD

- Gústame a maneira **como che ensinei**. Adx. Forma parte do SUX pero non é todo.

PDO + CI SUX

- Tento **comprenderte decote**. Subst.: comeza e acaba, e é CD.

PDO CD

- Faino **como che dixer**. Adv. comeza e acaba, e funciona como CCM.

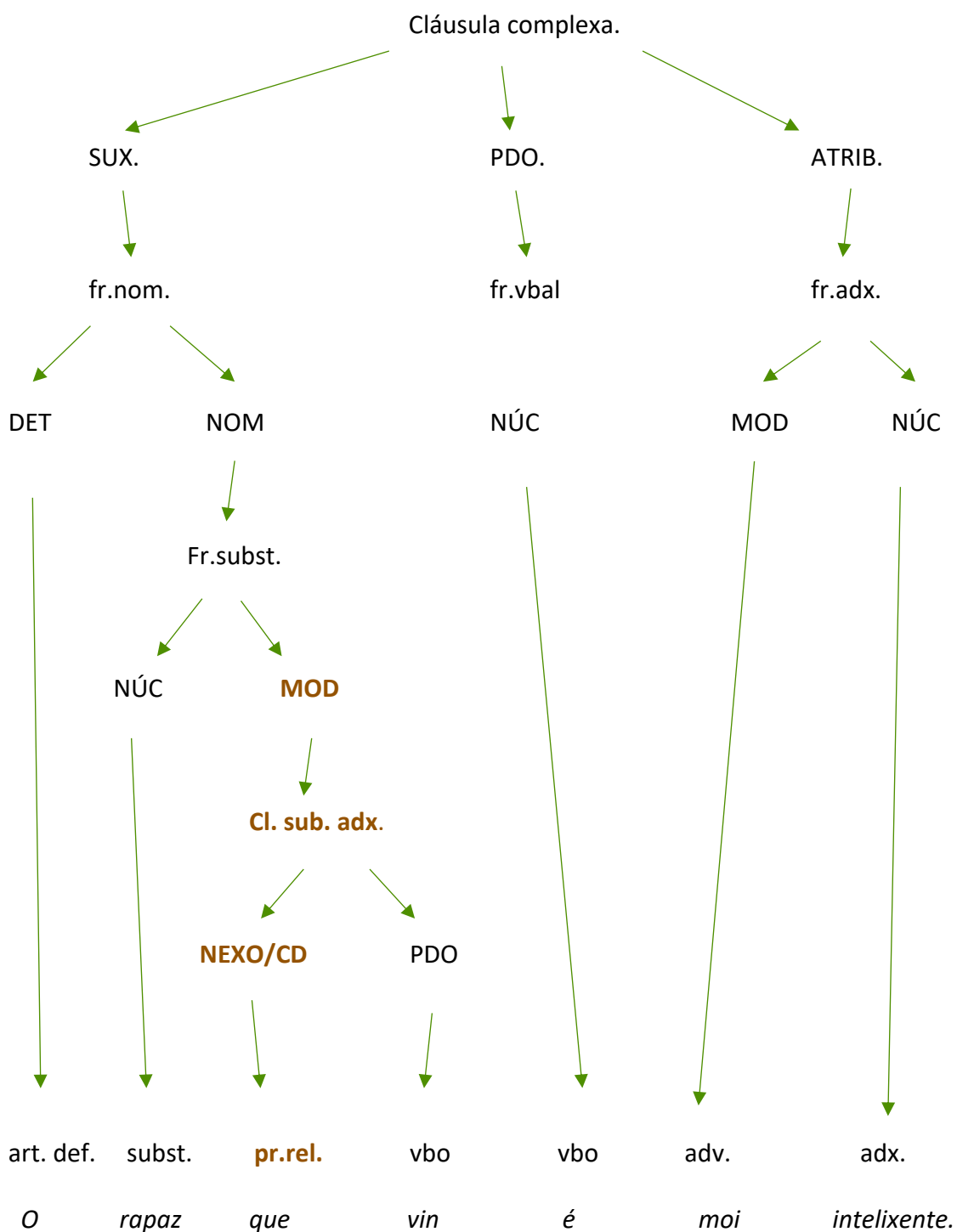
PDO+CD CCM

5.3.1. Subordinadas adxectivas.

🦋 **Introducidas por pron. relativo:** que, cal/es, cando, como, quen, canto/a/os/as.

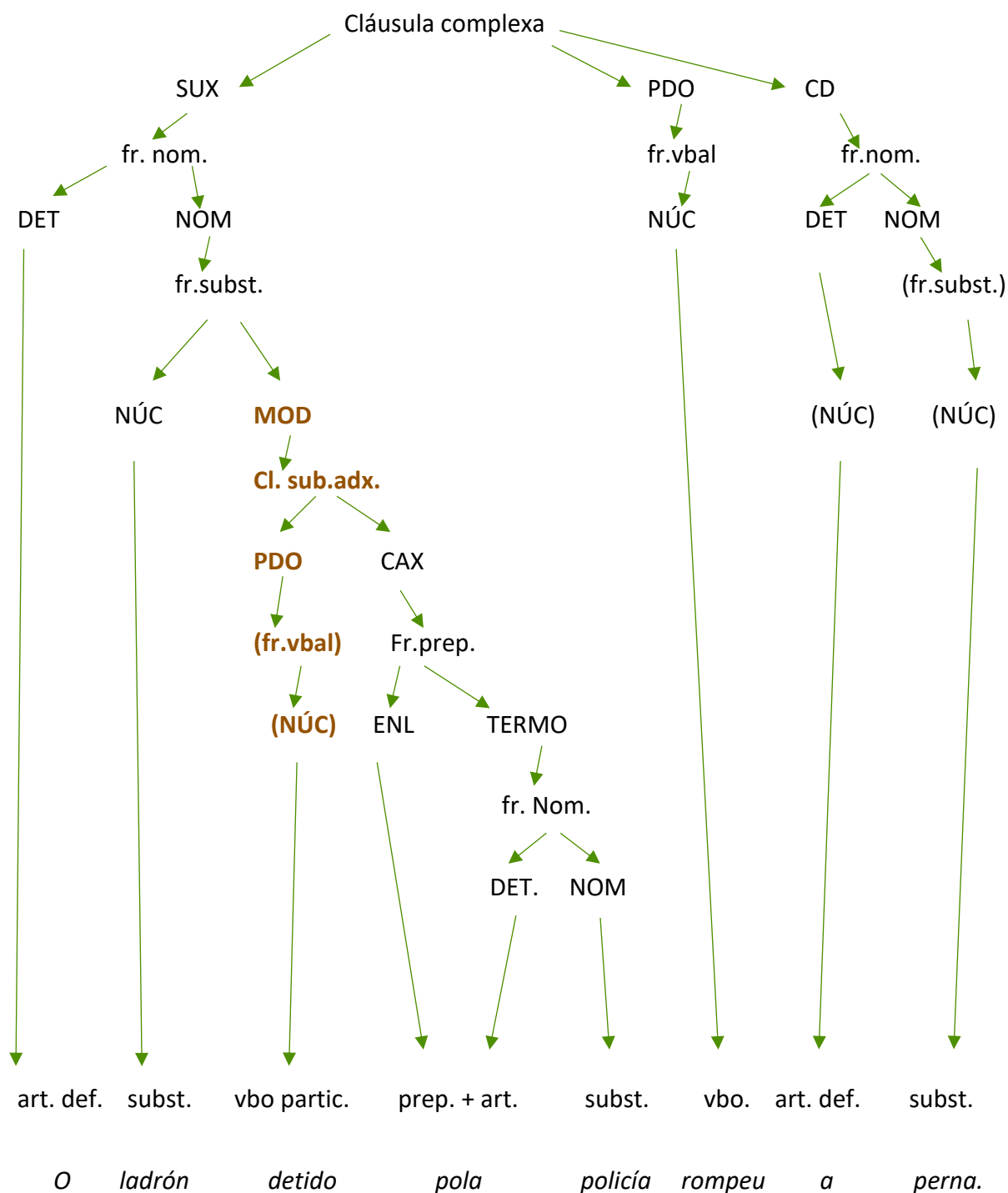
A partícula ten **dobre función**: NEXO + func. sint. dentro da subordinada.

Xeralmente o **QUE** funciona como **CD** ou **SUX**, aínda que podería mudar.

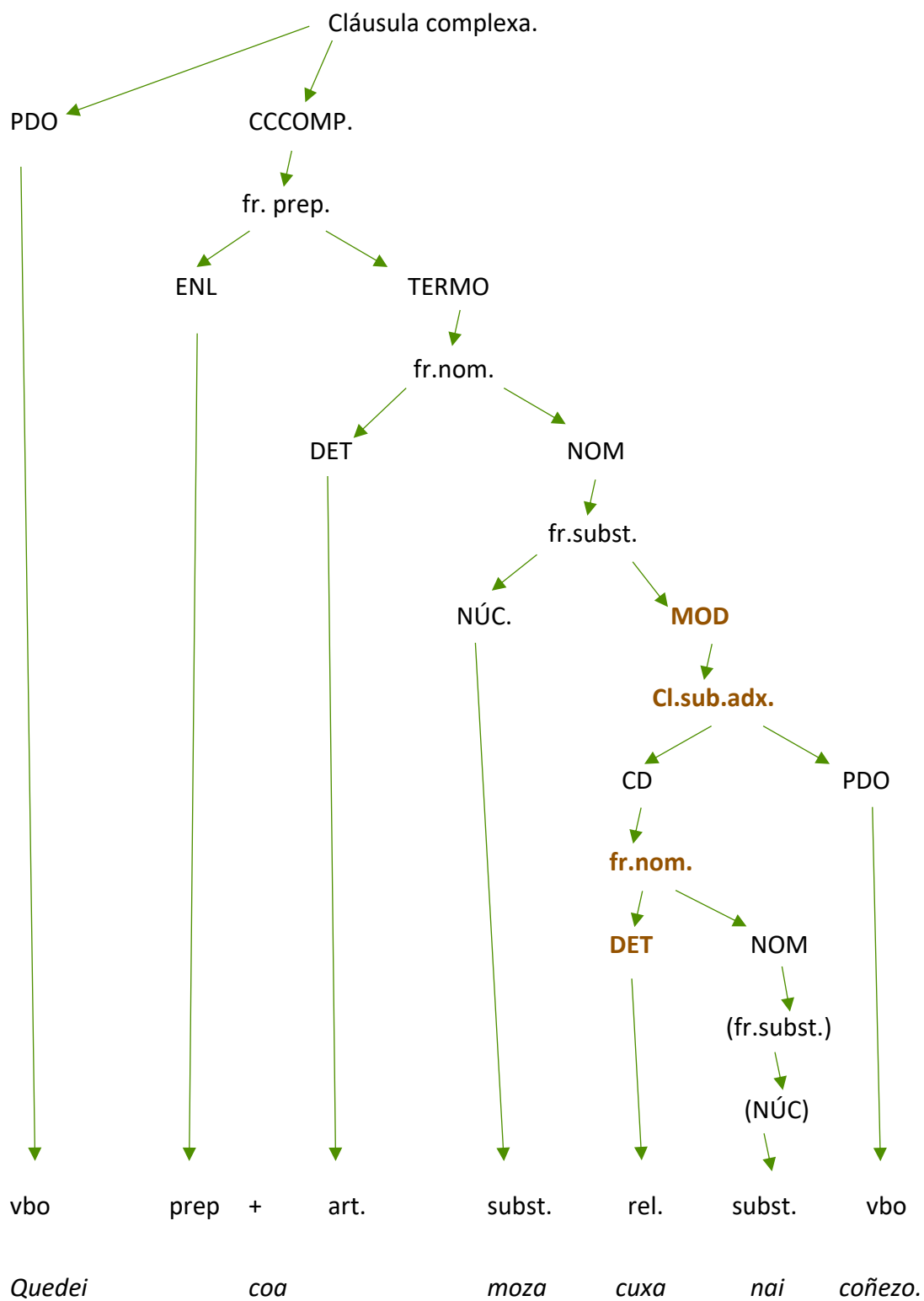
🔗 Subordinadas adxectivas introducidas por participio:

- O **participio** funciona como o **NÚC** da subordinada.

🔗 Subordinadas adxectivas introducidas por det. relatico: cuxo/a/os/as.

- A partícula ten **dobre función**: NEXO + DET dunha fr.nom.

5.3.2. Subordinadas substantivas.

5.3.3. Subordinadas adverbiais propias e impropias.

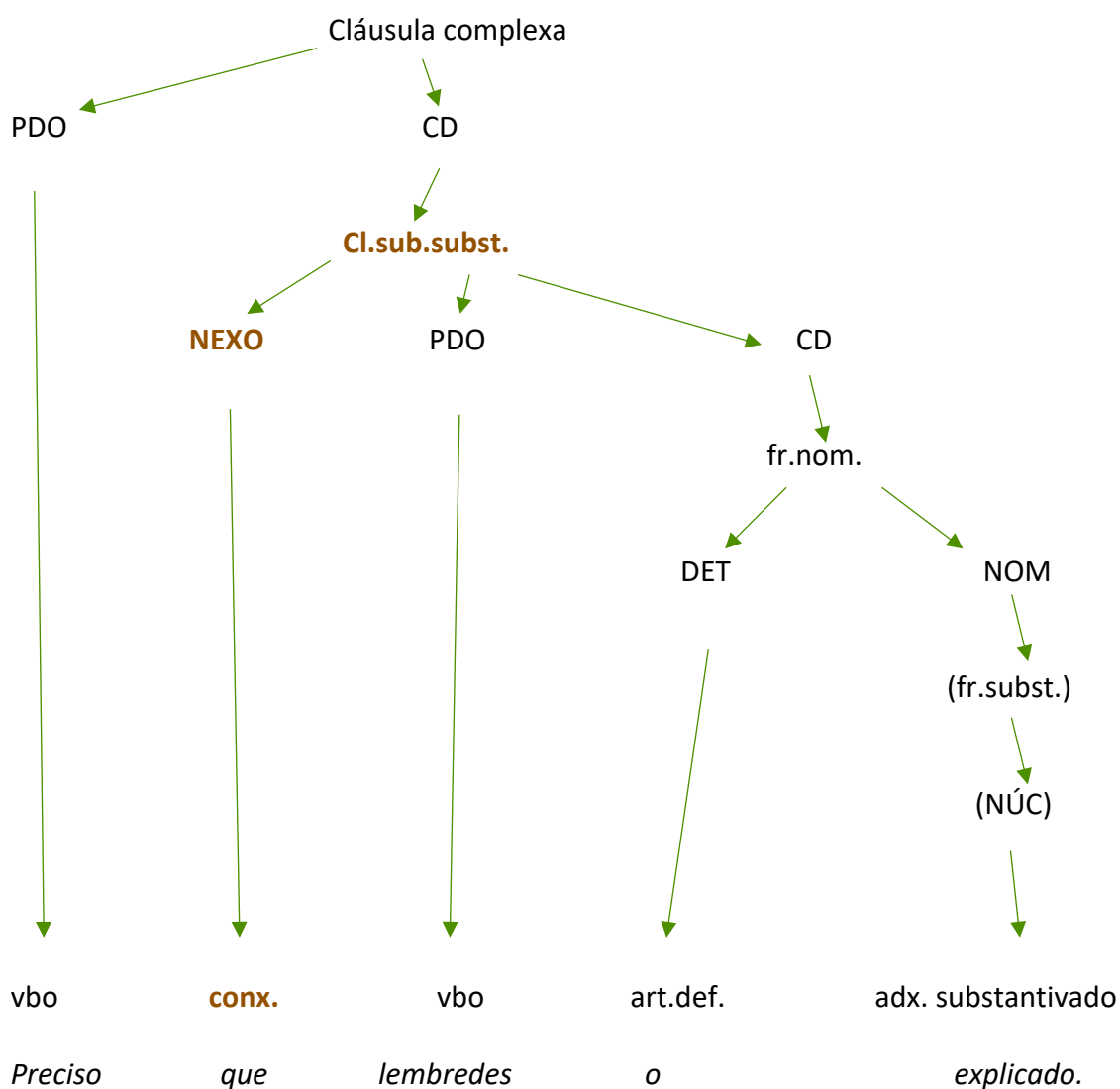
Estes dous tipos de cláusulas **compórtanse e artéllanse da mesma maneira**. A diferenza entre elas é a función sintáctica que desempeñan, como vimos antes:

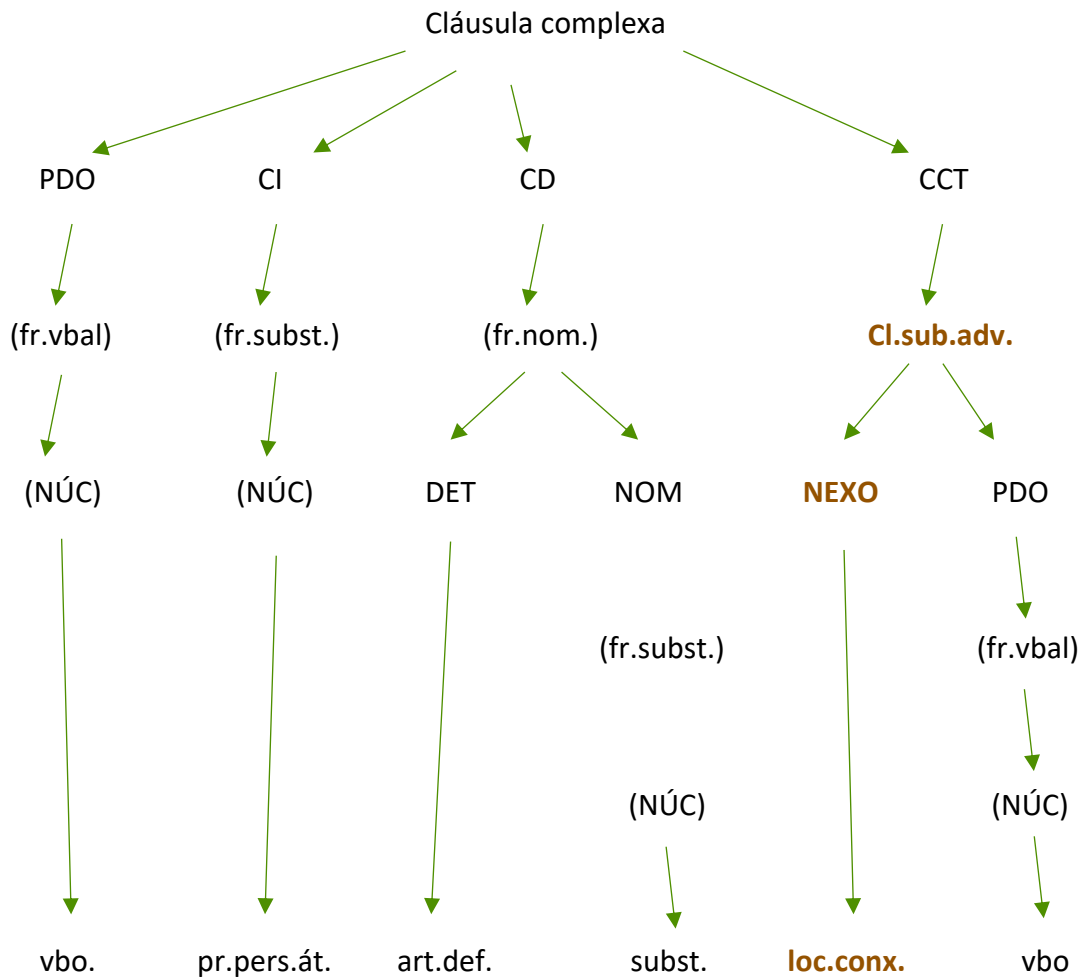
🔗 **Sub.subst.:** SUX, CD, CI, SUP, ATRIB, CPVO, CAX, **MOD** introducido por fr.prep.

🔗 **Sub.adv.:** CCM, CCT, CCL, CCCANT, CCOMP, CCFINAL.

Distinguimos os **diferentes subtipos**:

🔗 **Introducidas por NEXO** (conx./loc.conx.): **funciona como NEXO e parte da cl. sub.**

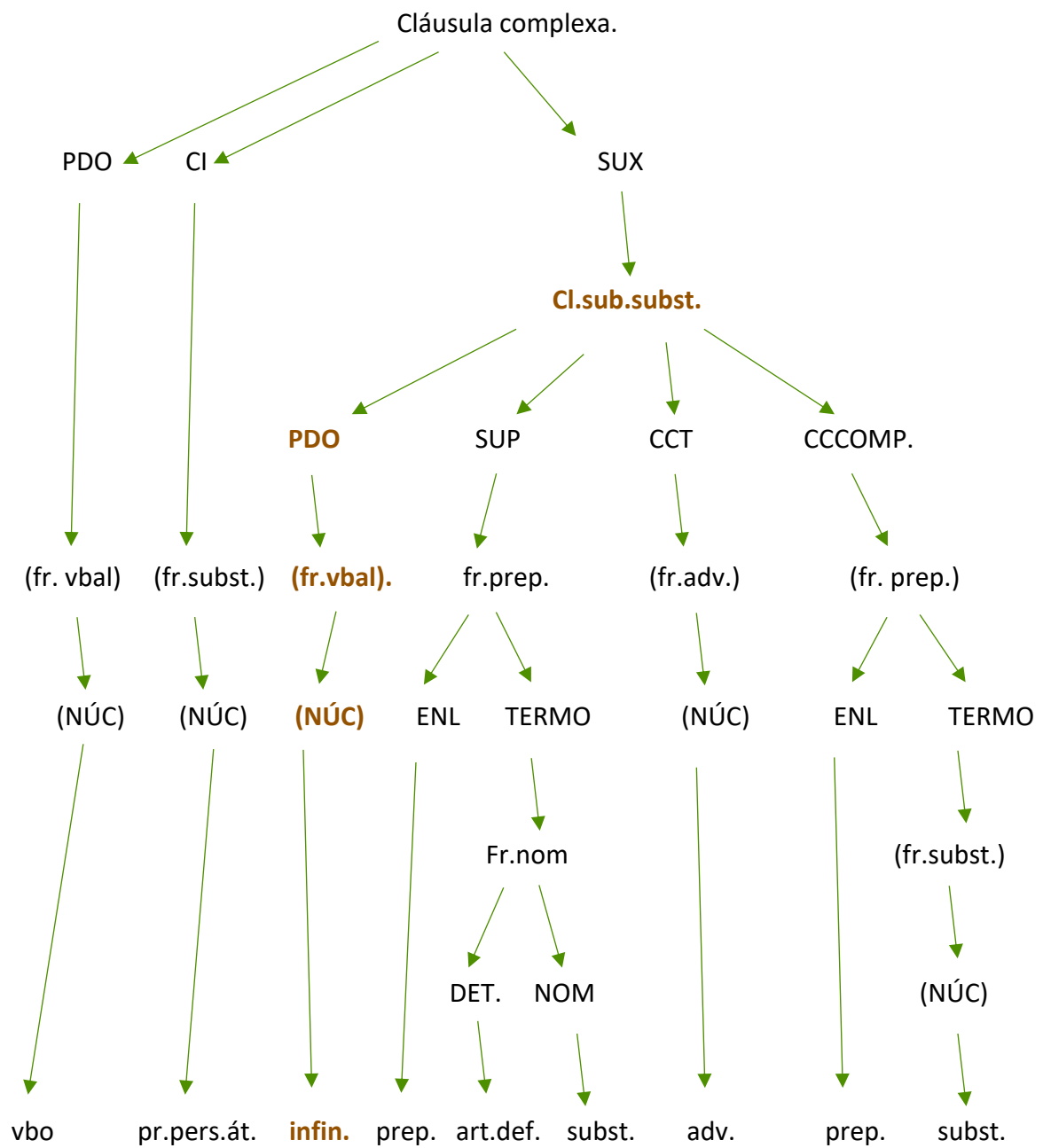

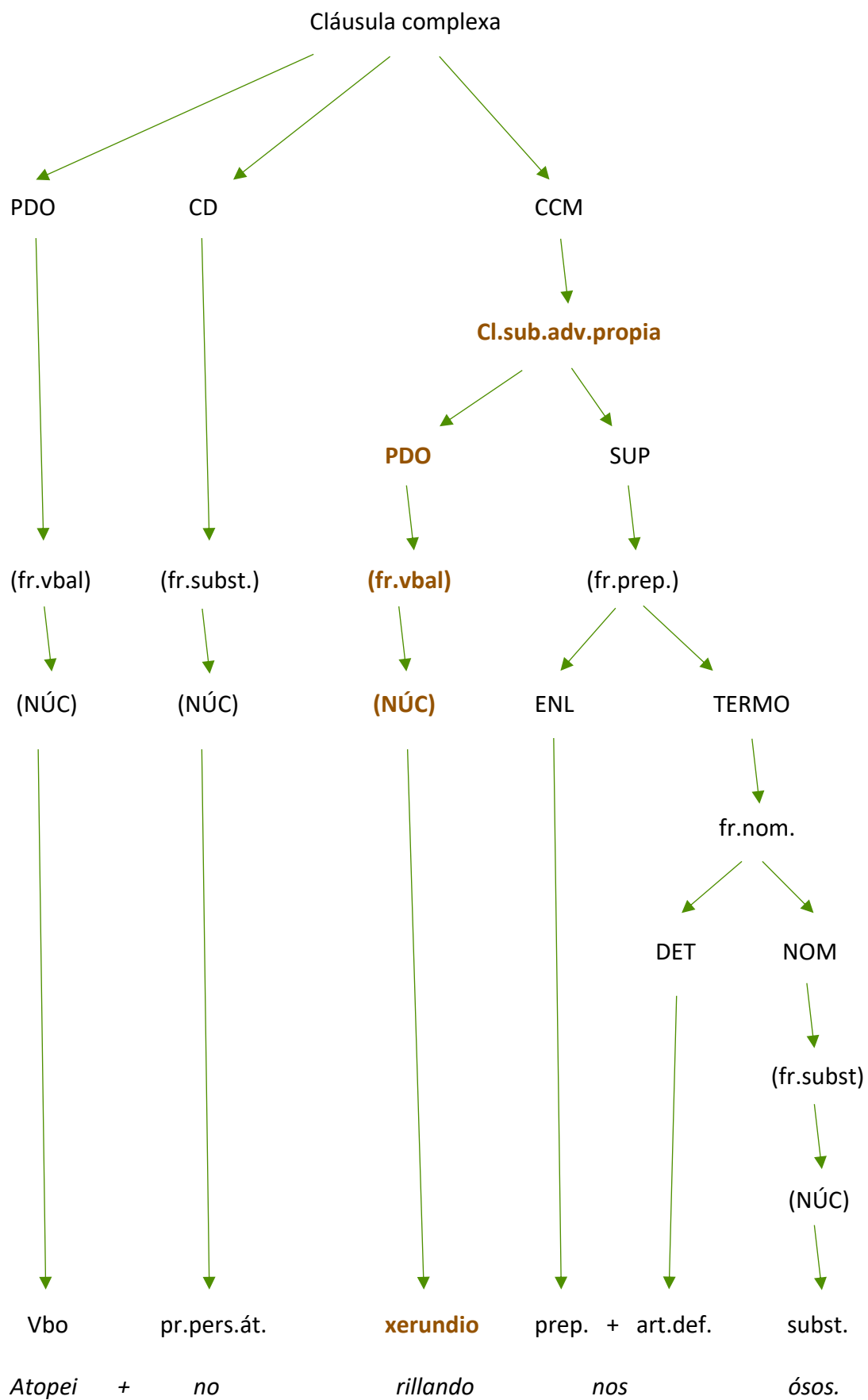
Entréga + me as chaves antes de que marches.

➤ **Introducidas por formas verbais non persoais** (xeralmente infinitivo e xerundio):

- Funciona como **PDO da cláusula sub. subst. ou adverbial**.
- Débese pór vbo infinitivo/ vbo participio/vbo xerundio.
- NON HAI NEXO.

Apetéce + che xogar a + o tenis mañá con Xiana.

👉 **Introducidas por pronomes relativos:** quen, que, cal/es, cando, como, canto/a/os/as.

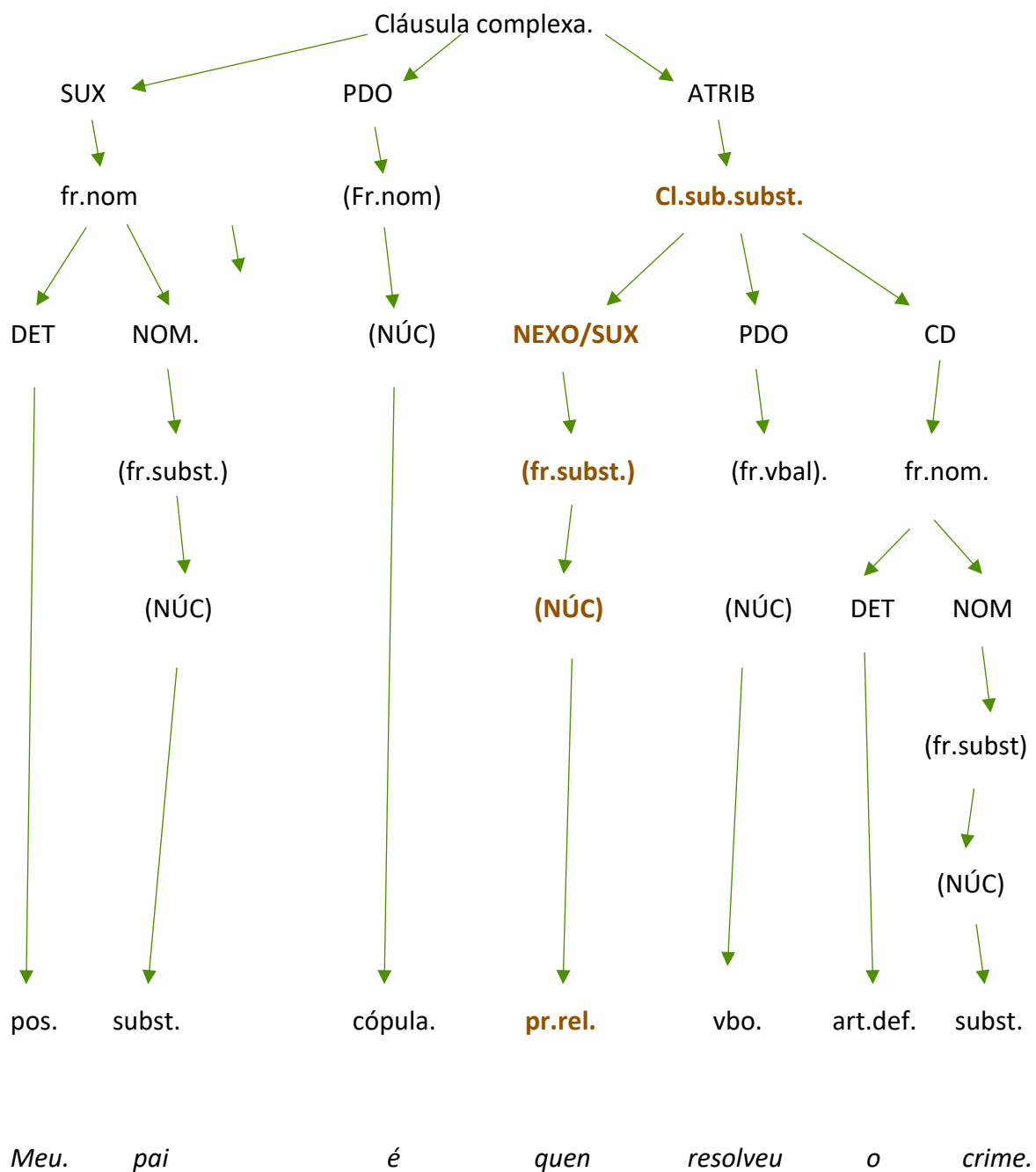
- Ao igual que no caso das adxectivas, **o pronome relativo ten dobre función:**

NEXO + FUNC.SINT. dentro da subordinada.

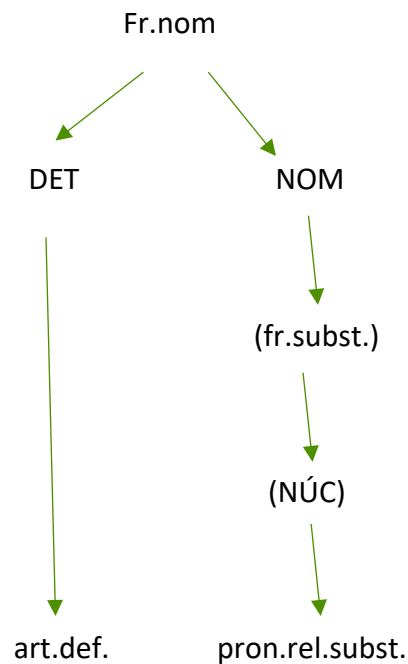
As **sub. adx.** forman parte dunha función sintáctica, mentres que as **subst. ou**

adverbiais comezan e acaban coa función.

👉 **Introducidas por pron. relativos substantivados:** o que, a que, os que, as que, o cal, a cal, os cales, as cales.

- **Desempeñan unha función sintáctica dentro da subordinada** no seu conxunto. **Non se poden dividir os dous elementos**, polo que, **unha vez identificada a func. sint.** (adoita ser SUX ou CD, se ben podería ser outra), o pron. relativo xunto co artigo ten a seguinte estrutura:

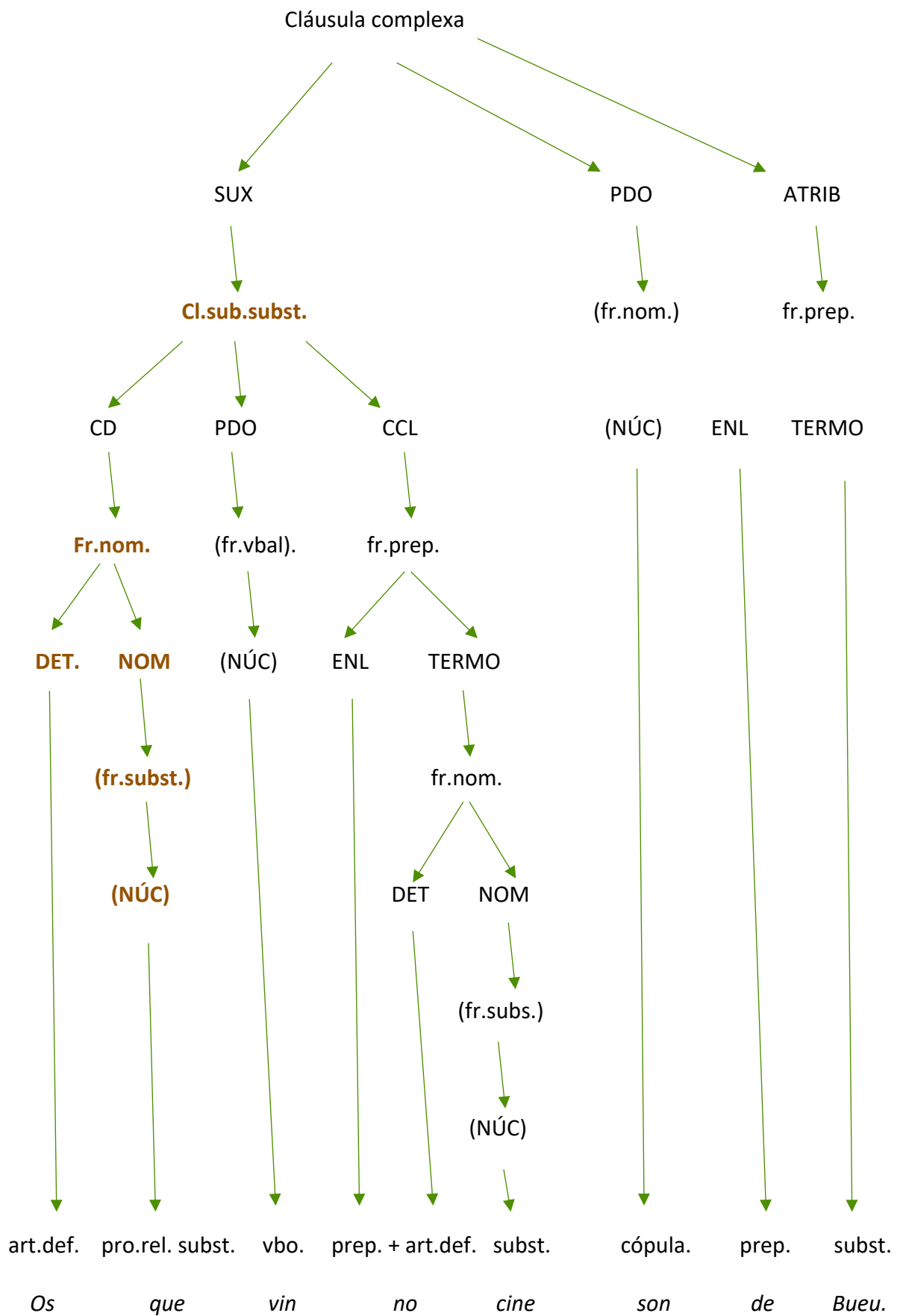
- Se funciona como **SUX** adoita substituírse por **el/ela/eles/elas**. Se é **CD** substituímolos por **o/a/os/as**.

Este tipo de cláusulas **pode ir precedida de preposición**.

Ás veces, a preposición vai dentro da subordinada, e ás veces fóra.

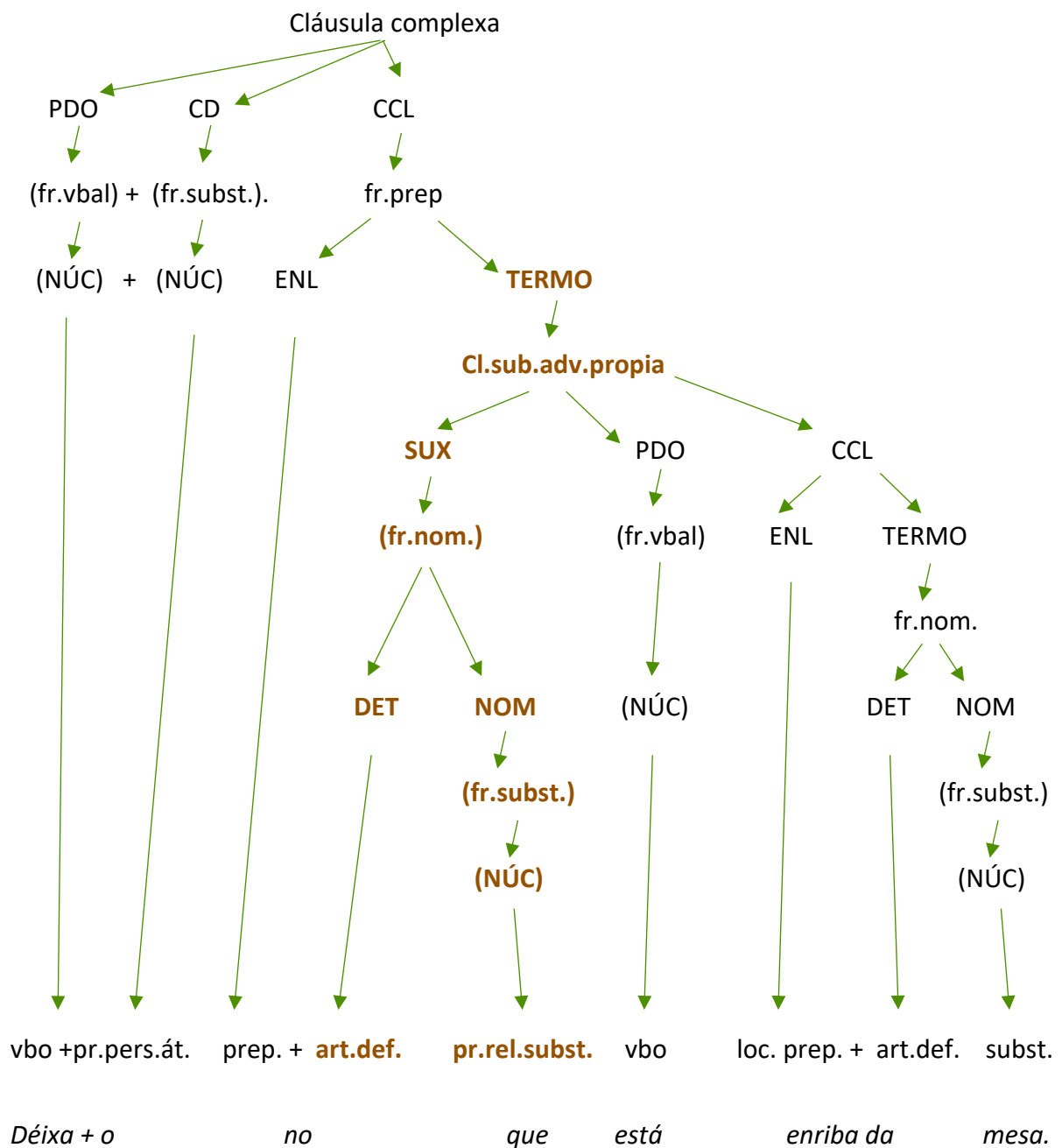
Nalgunhas ocasións **pode ir introducido unha subordinada adxectiva**. Saberase cal en función de se forma parte da subordinada ou se o é todo e parte dun **MOD**. **sempre e cando este non sea introducido por unha fr.prep.**

Déixao **no que está enriba da mesa.**

- Substituímos **o que** por “**el**”.
- Dicimos “**nel esta enriba da mesa**”? Ou “**el está enriba da mesa**”?
- Tras sabelo, vemos que **a preposición vai fóra, polo tanto**, a cláusula parte do termo e, como funciona como CCL, é **adverbial propia**.

Na classe hai **uns rapaces dos que se fala**.

- Substituímos **o que** por “el”.
- “fálase eles”? ou “fálase deles”?
- A **preposición vai dentro, polo tanto**, a cláusula **parte do MOD** e é **adxectiva**.

